

*Наталя Петрівна МАРЧЕНКО,
старший науковий співробітник
Інституту біографічних досліджень НБУВ,
кандидат історичних наук (Київ).*

ПРОДУКУВАННЯ ТА АДАПТАЦІЯ ДО ПОТРЕБ КОРИСТУВАЧА ТА ПРОПАГУВАННЯ БІОГРАФІЧНОГО ЗНАННЯ БІБЛІОТЕКАМИ УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

У статті розглянуті здобутки бібліотек України для дітей у біографічно-інформаційній діяльності, зокрема, у підготовці біобібліографічних покажчиків і формуванні електронних ресурсів біографічної інформації, адаптованих до потреб користувача-дитини.

Ключові слова: біографіка, біобібліографія, біографічно-інформаційна діяльність, електронні ресурси біографічної інформації, бібліотеки України для дітей.

The article reviews the achievements of Ukrainian libraries for children in biographical information activity, including preparation bibliographic indexes and forming electronic resources biographical information, adapted to the user-child.

Keywords: 'biographica', biobibliography, biography and information activities, electronic resources of biographical information, Ukrainian libraries for children.

В статье рассмотрены достижения библиотек Украины для детей в биографически-информационной деятельности, в том числе, в подготовке биобиблиографических указателей и формировании электронных ресурсов биографической информации, адаптированных к нуждам пользователей-детей.

Ключевые слова: биографика, биобиблиография, биографически-информационная деятельность, электронные ресурсы биографической информации, библиотеки Украины для детей.

У силу специфіки користувача, який моментально реагує на зміни ціннісних орієнтирів сучасного суспільства, бібліотеки України для дітей були і залишаються однією з найбільш схильних до оновлення та трансформації складових бібліотечної системи країни. Кардинальні трансформації комунікаційного середовища дитячого читання, зумовлені

інтенсивним поширенням мультимедійного простору, суттєво змінили моделі читацької поведінки дітей та сформувавши нові специфічні виклики перед вітчизняними організаторами дитячого читання, насамперед у мережі спеціалізованих бібліотек для дітей. Саме тут кращий світовий і вітчизняний досвід бібліотечної практики актуально набуває нових рис, що безперечно актуалізує проблему вивчення й узагальнення їхніх напрацювань. Потребу в спеціальних дослідженнях ролі та місця дитячих бібліотек у новій соціокультурній ситуації відчули як самі ці бібліотеки¹, так і фахова та наукова спільнота на загал. У межах теми НДР «Бібліотеки як центри формування ресурсів біографічної інформації», над якою упродовж 2013–2015 рр. працював Інститут біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі — ІБД НБУВ)², нами була зроблена спроба з'ясувати сучасний стан і перспективні завдання діяльності бібліотек України для дітей як центрів інтеграції, опрацювання та поширення біографічної інформації, державного гаранта забезпечення права дітей на вільний доступ до неї. Йдеться про комплексну проблему, що вимагає дослідження та аналізу як стану наявних ресурсів, так і рівня їх запитуваності користувачами та відповідності їхнім віковим можливостям. Окремо стоїть питання науково-методичного супроводу та рівня наукового осмислення біобіографічних ресурсів дитячих бібліотек, їхньої промоції у межах фахового середовища. Актуальність дослідження обумовлена також місцем і роллю орієнтованого на користувача-дитину біографічного знання у системі духовно-морального виховання юні та необхідністю його оптимізувати, зважаючи на драматичні події останніх років і соціокультурні виклики майбутнього.

У своїх пошуках і висновках ми засновувалися на аналізі звітної документації та контенту інформаційних пор-

¹ Див.: Історія розвитку бібліотек України для дітей (кінець XIX – XX ст.) : монографія / Нац. б-ка України для дітей ; А. І. Гордієнко, Л. П. Кобзаренко та ін. – К. : В-во Ліра-К, 2015. –592 с.

² Тема НДР «Бібліотеки як центри формування ресурсів біографічної інформації». I кв. 2013 – IV кв. 2015 рр. Науковий керівник чл.-кор. НАН України В. І. Попик, основні виконавці: д. і. н. Т. І. Ківшар, кандидати історичних наук Н. І. Любовець, О. М. Яценко, С. М. Ляшко, Н. П. Марченко, О. В. Бугаєва.

талів і сайтів провідних бібліотек України для дітей, а також теоретико-методологічному доробкові науковців ІБД НБУВ, зокрема монографії [8]³ та низці праць В. І. Попика [7, 9], дослідженні С. М. Ляшко [3], статтях Т. І. Ківшар [1], Н. І. Любовець [2], Н. П. Марченко [4, 5], О. М. Яценка [10].

Метою дослідження було відстежити, систематизувати та проаналізувати напрацювання щодо адаптації до потреб користувача та пропагування біографічного знання в мережі спеціалізованих бібліотек України для дітей як складової бібліотечної системи країни.

У засновку виникнення суспільного запиту на адаптацію знання до потреб юні лежить так звана проблема «батьків і дітей», котра, на нашу думку, може бути розглянута як взаємодія зустрічних потоків інформації, скерованих на передачу культурних цінностей між поколіннями. Біографічне знання як складова культури та як конкретна біографічна інформація розглядається нами як одна з найдавніших і найпродуктивніших форм трансмісії індивідуального суспільно значимого досвіду між поколіннями. Широке використання закріплених у цій інформації біографічних знань дає змогу активно впливати на формування світогляду, патріотичне, моральне та духовне становлення населення, насамперед дітей. Тому біографічні інформаційні ресурси є стратегічно важливою категорією, що впливає на трансформацію суспільства, насамперед — формування підрастаючих поколінь і прищеплення ідей толерантного ставлення різних спільнот одна до одної у межах країни. Але успішною діяльністю по їх розгортанню та впровадженню робить лише цілісність біографічної інформації та наявність єдиної інформаційної системи як засобу максимального доступу до наявної біографічної інформації, не залежно від місця та часу її знаходження [8]. Водночас слід брати до уваги, що:

а) сучасна людина формується як особа в медіанасиченому

³ Див. розділи: 3.3. Місце і роль бібліотек у інтеграції та поширенні ресурсів біографічної та біобібліографічної інформації. — С. 282–295; 4.2. Здобутки і завдання українських бібліотек в інтеграції та поширенні ресурсів біографічної та біобібліографічної інформації. — С. 326–341; 5. Концептуальні засади та перспективи подальшого розгортання вітчизняних ресурсів біографічної інформації в умовах динамічного розвитку електронного інформаційного простору. — С. 343–417.

середовищі (що провокує інтенсивні зміни у способах і мотивах комунікативної взаємодії); б) в Україні існує відчутна цифрова нерівність⁴; в) юні більшою мірою включені до інформаційних взаємодій, ніж будь-яка інша вікова група [6]. Тому в межах країни мають бути передбачені різні форми та різні рівні складності представлення біографічної інформації при повному повсякчасному забезпеченні її всезагальної достовірності, відкритості та цілісності. Вповні забезпечити ці вимоги можуть лише спільні, системні та цілеспрямовані зусилля бібліотек України як провідних центрів соціальних комунікацій, які зберігають, поповнюють, систематизують і розкривають зміст сукупної інформаційної бази біографіки, а також об'єднують довкола себе краєзнавців, біографів, митців і всіх небайдужих, чиї зусилля скеровані на при множення та поширення біографічних знань, зокрема і в культурно-освітній діяльності [7].

Осібна роль у цих процесах у межах вітчизняної бібліотечної системи належить бібліотекам України для дітей як науково-дослідним, інформаційним, консультативним, координаційним, організаційно-методичним центрам із питань бібліотечно-інформаційного обслуговування та культурного розвитку дітей, організації та вивчення дитячого читання. Оскільки юнь природно зорієнтована на прийдешнє, легко та з інтересом опановує новітні ресурси і технології, модернові погляди та підходи, дитячі бібліотеки вимушені значно інтенсивніше, ніж інші, вести роботу над запровадженням новітніх технологічних інновацій (зокрема, просування своїх веб-сайтів), запозичувати у зарубіжних колег і напрацьовувати власний досвід модернізації зокрема й біографічного знання.

Щодо впровадження новітніх технологій, то станом на 1.01.2015 р., коли в Україні функціонує лише 936 бібліотек для дітей⁵, сучасними комп'ютерами укомплектовано 685 бібліотек, доступ до мережі Інтернет мають 568 бібліотек, електронну адресу — 550 бібліотек. На 1.11.2015 р. існує 313

⁴ Розшарування суспільства за можливістю отримувати та використовувати інформацію, що передається за допомогою передових технологій. Найвідчутніша саме між різними віковими групами.

⁵ Зважаючи на окупацію Криму та часткове припинення діяльності державних закладів на Луганщині та Донеччині.

самостійних сайтів і блогів бібліотек для дітей, а також окремих сторінок дитячих бібліотек на сайтах централізованих бібліотечних систем (центральні бібліотеки та філії). Для порівняння: наприкінці 2010 р. було 38 сайтів і 15 блогів. Інтенсивному напрацюванню в мережі дитячих бібліотек України комплексу заходів для вироблення та систематизації сукупності знань, умінь і навичок дітей, що забезпечують ефективне використання довідково-бібліографічного апарату, бібліотечних ресурсів, електронних комунікацій для усвідомленого вибору матеріалів із різних джерел, оволодіння основами сприйняття та критичного осмислення тексту, аналітичної переробки інформації на основі поєднання традиційного бібліографічного інструментарію з комп'ютерними засобами, сприяло ухвалення Концепції впровадження медіа-освіти в Україні (2010 р.).

Щодо біографічного знання, то йдеться насамперед про: а) відбір біографічної інформації, заснований на сучасних наукових уявленнях про ту чи іншу персоналію та форми й методологію біографічної діяльності; б) створення нової біографічної інформації з урахуванням і адаптація наявної до потреб і психофізіологічних можливостей користувачів різних вікових груп; в) напрацювання методів і форм популяризації біографічної інформації з урахуванням потреб і психофізіологічних можливостей користувачів різних вікових груп. Також слід зважати на те, що українське національне шкільництво та бібліотечна справа, орієнтована на користувача-дитину, формувалися та існували в межах ворожих їм тоталітарних режимів і лише в умовах державної незалежності України з'явилися реальні передумови відкритого доступу до вивчення, адаптації та поширення у суспільстві неупередженого, науково достовірного, акцентованого на державотворчих і вітаїстичних інтенціях біографічного знання, орієнтованого на користувача-дитину.

Специфіка збереження та поповнення інформаційної бази біографіки (фонди книжкових і періодичних видань, інші документи на традиційних і електронних носіях) та її систематизації й розкриття змістового наповнення (каталоги, картотеки, колекції, бази даних) в мережі дитячих бібліотек України полягає в тому, що, надаючи доступ до фахово дібраної різнопланової, але безпечної та корисної юним біо-

графічної інформації, вони формують саме **безпечний для дитини** інформаційний простір. А залучаючи до співпраці фахівців різних галузей, задіюючи інформаційні технології та Інтернет-середовище, консолідують спільноти навколо завдання створення максимально повного та відкритого середовища для **розвитку** дітей.

У ході дослідження було з'ясовано, що діти-користувачі потребують не просто біографічної інформації, а інформації цілеспрямованої, адресної, диференційованої, системної, актуальної, такої, що постійно оновлюється (це засвідчує стрімке зростання у загальній структурі біографічних довідок відсотку Інтернет-довідки). Яскравим зразком довідкового сервера для користувачів-дітей, який забезпечує отримання оперативної (зокрема й біографічної) інформації є база даних статей «КОРДБА» (<http://www.chl.kiev.ua/Default.aspx?id=5501>), що створюється у межах корпорації 15 дитячих бібліотек України, охоплює статті із 87 джерел розпису дитячих і педагогічних видань і доступна для всіх користувачів на сайті НБУ для дітей. Пошукова система бази дає змогу користувачам різного віку та рівня пошукових навичок легко знайти потрібну інформацію по персоналії, а також містить інформацію, що не фіксується іншими бібліотечними базами даних.

Також було встановлено, що за умов глобальної інформатизації, стрімкого розвитку інформаційно-комунікативних технологій у електронному середовищі вагомою складовою документно-інформаційного ресурсу сучасної бібліотеки для дітей стають електронні інформаційні продукти, адресовані дитячій аудиторії. Їх завдання — у доступній формі навчити дитину працювати з інформацією в електронному форматі, пробуджувати до роздумів, пошуку, творчості, взаємодії. Важливо й те, що домінантними для подібних ресурсів є не «ідейність» чи «відповідність» інформації певним усталеним «офіційним вимогам», а її відкритість, оперативна доступність, множинність, багатоваріантність і креативний потенціал [4].

Одним із перших інтерактивних електронних бібліографічних видань, створених на цих засадах, стала серія, присвячена ювілейним датам відомих дитячих письменників світу, на сайті НБУ для дітей (біобібліографічна мандрівка

«Подорож країною казок Редьярда Кіплінга», бібліо-воляж «Пригоди дерев'яного хлопчиська» до 75-річчя першої публікації книжки російського письменника О. Толстого «Золотий ключик, або Пригоди Буратіно», пізнавально-ігрове досье «Літературними стежками Самуїла Маршака»⁶). Кожний ресурс містить розповідь і бібліографію про життя та творчість письменників, супроводжується ілюстративними аудіо-відео-музичними матеріалами та має розважально-дозвіллеві сторінки, що містять логічні та ігрові завдання для пробудження інтересу дітей до уважного прочитання творів. Нині зразком подібного інформаційного продукту може бути музично-бібліографічне ревію для дітей середнього та старшого шкільного віку «Серце, віддане музиці: Платон Майборода» (до 95-річчя від дня народження)⁷, котре дає змогу ознайомитися з творчою спадщиною композитора, присвяченими йому поезіями та крилатими висловами про нього, переглянути фотоархів митця та уривки з художніх фільмів, музику до яких написав П. Майборода, прослухати найпопулярніші пісні композитора у виконанні відомих українських і російських співаків. Окремий розділ ресурсу розповідає про співпрацю з Андрієм Малишком та історію створення пісні «Рідна мати моя» («Пісня про рушник»). Присутні також ігрові елементи та бібліографічний список видань і посилань на сайти в мережі Інтернет, присвячені видатному композитору. Подібним чином — яскраво, багатоаспектно, у різних формах та з урахуванням вимог достовірності й науковості — представлена біографічна інформація також на сайтах інших провідних бібліотек України для дітей (до прикладу: літературна розвідка із серії «Їх імена — окраса краю» для учнів 7–9 класів, «Нехай Україна у щасті буя — у тім нагорода і втіха моя» до 175-річчя від дня народження М. П. Старицького (Черкаська ОДБ))⁸.

Попри подібні інноваційні напрацювання й досі значну частку бібліографічних посібників для дитячої аудиторії,

⁶ Див.: Інтерактивні ресурси // Сайт НБУ для дітей. – Режим доступу : <http://www.chl.kiev.ua/Default.aspx?id=6145>.

⁷ Там само.

⁸ Див.: Бібліотечна ігromанія (інтерактивні ресурси бібліотек України для дітей) // Сайт НБУ для дітей. – Режим доступу : <http://www.chl.kiev.ua/Default.aspx?id=6145>.

виставлених у вільному доступі на сайтах бібліотек, складають традиційні списки, пам'ятки, інформаційні дос'є, присвячені видатним особистостям краю, творчості місцевих письменників, відомих представників української культури, що готуються дитячими бібліотеками, в основному, до ювілейних дат персоналій.

Традиційно особливе значення у діяльності бібліотек України для дітей приділялося питанням організації та ведення довідково-бібліографічного апарату (ДБА), що поступово трансформується у формування електронних каталогів, електронних тематичних, фактографічних, краєзнавчих баз даних, зокрема повнотекстових. Із погляду біографістики найбільший інтерес становлять розмаїті електронні краєзнавчі ресурси, що містять значні масиви біографічної інформації (світлина, біографічні довідки, бібліографію творів і біобібліографію, повнотекстові документи, віртуальні виставки творів), а нині, з розвитком соціальних мереж і блогосфери, поступово перетворюються на своєрідні центри гуртування краєзнавців чи митців різних поколінь (скажімо, «Моя Миколаївщина» Миколаївської ОДБ (<http://laginlib.org.ua/mykolaiv/>), «Письменники Хмельниччини — дітям» Хмельницької ОДБ (http://odb.km.ua/index.php?dep=1&dep_up=926&dep_cur=976), «Львівські письменники — дітям» Львівської ОБД (<http://lodb.org.ua/use-pro-lviv/lvivski-pysmenniku-dityam>), Серії пам'яток «Імена в історії», «У нас в гостях» Дніпропетровської ОДБ, «Ріднокрай: історія і сьогодення» Хмельницької ОДБ⁹, та ін.).

Різноманітним тематичним призначенням вирізняється блогосфера дитячих бібліотек, де поряд із іншим є значні біографічні ресурси (скажімо, «Бібліотека-музей «Літературне Тернопілля» (бібліотека № 2 для дітей Тернопільської міської ЦБС) (<http://librarymuseum.blogspot.com/>). Водночас саме у блогах із метою заохочення дітей до відвідання книгозбірні розміщують слайд-шоу біографічних ресурсів, повні версії яких доступні локально у бібліотеках. Скажімо, на блозі «НБУшка» НБУ для дітей (<https://nbukids.wordpress.com/>) розміщені слайд-шоу

⁹ Див.: Наші видання // Сайт Хмельницької ОДБ. – Режим доступу : http://biblio-child.dp.ua/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=6&Itemid=2.

літературного екскурсу у життя та творчість українського письменника для дітей середнього та старшого шкільного віку «Зачинатель національної соціально-побутової прози: Григорій Федорович Квітка-Основ'яненко» (до 235-річчя від дня народження), театральньо-бібліографічної розвідки для дітей старшого шкільного віку ««Гордість української драматургії: Іван Карпович Карпенко-Карий» (до 170-річчя від дня народження), віртуальної музично-бібліографічної розвідки для дітей старшого шкільного віку «Голос і душа пісенної України: Маруся Чурай» (до 390-річчя від дня народження) та ін.

Серед найцікавіших знахідок бібліотек для дітей щодо адаптації біографічного знання до потреб користувача-дитини — низка тематичних веб-квестів на орієнтованому на розвиток пізнавального інтересу до вивчення рідного краю сайті «Бібліоігротека» Рівненської ОБД (<http://bibliograph.jimdo.com>). Перший зі них — «Письменники Рівненщини» має в основі завдання-загадку та потребує синтезу інформації зі списку інтернет-джерел. Наступні — «Стежками його дивосвіту» (за творчістю Євгена Шморгуна) та «Секрет успіху Олександра Ірванця» — розраховані на роботу учасників у групах (виконуючи завдання, користувачі вчаться аналізувати та систематизувати отриману інформацію, знайомляться з біографією, творчістю, видавничою та громадською діяльністю земляка, а також створюють власні презентації).

Зацікавлення користувачів-дітей викликають і розмаїті біографічні міні-проекти, суть яких полягає у щоденному (щотижневому) поповненні впродовж року незначними за обсягом цікавими інформаційними блоками (скажімо, «Шевченко. День за днем» (<http://lodb.org.ua/nashi-proekty/shevchenko-den-za-dnem>) і «Нобеліада» (<http://lodb.org.ua/nashi-proekty/nobeliada>) Львівської ОДБ).

Окремо слід відзначити діяльність дитячих бібліотек України, спрямовану на зацікавлення дітей власним родоводом, біографічним пошуком як таким (Всеукраїнський родинний конкурс «Книга пам'яті мого роду», НБУ для дітей (<http://www.chl.kiev.ua/Default.aspx?id=7223>); відео-проект «Шевченкіана нашої родини», Херсонська ОБД (<http://www.library.kherson.ua>)). На жаль, досі ця робота проводиться

здебільшого під гаслами значних ювілейних дат (завершення Другої світової війни, 200-ччя з Дня народження Т. Г. Шевченка), а не є щоденною системною діяльністю, спрямованою на виховання самоповаги та патріотизму як високої самооцінки в кожному з громадян країни. Водночас ці проекти не припиняють розвиватися з підбиттям підсумків конкурсу, що їх започаткував, а продовжують наповнюватися, розгортаючись у окремі повноцінні проекти на сайтах бібліотек, перетворюючись по суті в тематичні зібрання «родинних історій» у формі відео-книг і слайд-презентацій.

За поширеністю використання на сайтах дитячих бібліотек із метою поширення біографічного знання перед ведуть віртуальні книжкові виставки, присвячені окремій персоні, що зазвичай містять добірки фотографій обкладинок, разом із бібліографічним записом та анотацією, або фото реальних книжкових виставок, які відбулися в бібліотеці. Також поширені електронні видання (книги), які, з одного боку, дають змогу забезпечити вільний доступ до рідкісних видань максимально значній кількості користувачів, а з іншого — забезпечують діалог із читачем (змога широко публікувати свої твори приваблює дітей та залучає їх до співпраці з бібліотекою, вчить творити власне духовне середовище та матеріалізувати його).

Найпоширенішою формою популяризації біографіки серед дітей на сайтах бібліотек є слайд-, відео- та мультимедійні презентації, засновані здебільшого на матеріалах, представлених на масштабних історико-документальних порталах і в електронних зібраннях музеїв і наукових бібліотек.

Фактором, який визначає формування біобіографічних інформаційних ресурсів для дітей, є їхні потреби в різному віці, зумовлені навчальною та пізнавальною діяльністю. Тому запорукою того, що ця біобіографічна продукція буде запитувана дітьми, стає її створення з урахуванням вікових і психологічних особливостей дітей-користувачів. Відтак визначальною умовою побудови ефективної системи біографічних посібників для юні є моніторинг потреб цієї категорії користувачів, бо лише об'єктивне уявлення про потенційного читача дає змогу створити посібник, здатний як задовольнити реальні потреби, так і сприяти подальшо-

му духовному та інтелектуальному розвитку особистості. Поступово ефективність донесення біографічної інформації до користувача-дитини стає предметом дослідження соціологічних бібліотечних служб. Так, у ході моніторингу ефективності заходів із популяризації Шевченкіани в бібліотеках України для дітей серед учнів 5–8 класів опитали 1 400 респондентів із усіх областей України, з'ясувавши результативність проведених бібліотеками країни 7 528 заходів. Серед важливих висновків дослідження те, що діти, попри активну в них задіяність, віддали перевагу над традиційними формами роботи (тижні читання, голосні читання, краєзнавчі мандрівки, експрес-інформації тощо) їх модернізованим версіям (Шевченківські читання мовами народів світу, вуличні акції, читацький марафон на встановлення рекорду «Безперервного читання «Кобзаря», літературні діалоги, засновані на родинних традиціях читання «Кобзаря», оформлення книги дитячих творів, присвячених Шевченкові) та новітнім, заснованим на інформаційних технологіях, формам роботи (Всеукраїнська акція «Читай «Кобзар»! Формат не має значення», флешмоби, презентації). Відтак бібліотеки доклали багато зусиль до створення віртуальних ресурсів Шевченкіани для дітей, які розміщуються на сайтах. Зокрема набули поширення віртуальні книжкові виставки, екскурси, презентації, квести, що передбачають пошук, інтелектуально-екстримальну підоснову, а також розвиток навичок інформаційної грамотності та культури. Серед найцікавіших проєктів: Всеукраїнський віртуальний фотоконкурс «Map-Ukraine Шевченкіана» (започаткований НБУ для дітей), Міжнародний інтернет-конкурс Львівської ОБД «Що ви знаєте про Кобзаря?» (популяризував постать Шевченка серед читачів бібліотек Польщі, Росії, Білорусії, Казахстану та ін.), відео перегляд «Т. Г. Шевченко — художник» (Дніпропетровська ОБД), відео репортаж «Вінок пам'яті Кобзарю» (Полтавська ОБД), мультимедійна гра-вікторина «Що ми знаємо про Кобзаря!» (Сумська ОБД), відео-година «Пам'ятники Шевченку в Україні» (Черкаська), віртуальні мандрівки «Шевченко на Волині» (Рівненська ОБД), «Земля, яку сходив Тарас» (Тернопільська ОБД), «Світоч української культури» (Запорізька ОБД), слайд-подорож «Кобзар у бронзі і гра-

ніті» (Чернігівська ОБД), веб-подорож «Шевченківськими місцями» (Сумська ОБД) та ін. [5].

Як бачимо, виконуючи інформаційну, когнітивну (пізнавальну), освітню, культурно-виховну, ціннісно-орієнтаційну, просвітницьку, креативнорозвиваючу та бібліопсихотерапевтичну функції, дитячі бібліотеки України стали активними творцями ефективного, змістовно привабливого мультимедійного середовища, найважливішим комунікаційним каналом доступу користувачів-дітей до якісних, сформованих на основі кваліфікованого відбору електронних і нонелектронних фондів біографічної інформації. Водночас, зважаючи на нерівномірне і часткове оновлення фондів, все ще недостатню інформатизацію та відсутність технічного оснащення (насамперед сільських і районних закладах) у пропаганді біографічного знання в бібліотеках для дітей України домінують традиційні форми роботи, тією чи іншою мірою модернізовані до запитів сучасного користувача, але все ще засновані на застарілій базі. Серед найпоширеніших заходів, відображених на сайтах (блогах, сторінках у соціальних мережах) бібліотек, — бесіди, бібліографічні огляди, виставки творчих робіт учнів, години цікавих повідомлень, голосне читання творів, гра-дослідження, декади поезії, дні інформації, книжкові виставки, конкурси читців, літературні марафони (вікторини, ранки), літературно-музичні та літературно-художні композиції, поетичні сторінки, творчі галереї, театралізовані вистави, цикли зустрічей, тематичні свята і читання. Водночас значного поширення набули такі модернові форми роботи як відео-проекти, віртуальні та інтерактивні віртуальні виставки, а також цикли віртуальних книжкових виставок. Завдяки використанню відеоматеріалів (кліпи, рекламні ролики, майстер-класи), аудіо-записів, мультфільмів, фотоматеріалів тощо, використання яких уможливила саме поява у бібліотеках Інтернет-центрів, значно поліпшилася візуальна та інформаційна якість масових заходів із популяризації біографічного знання, посилився їхній вплив на дітей.

На жаль, увага вітчизняних дослідників до проблем формування електронних ресурсів, присвячених розкриттю біографічної інформації для дітей, не відповідає значимості

цього феномену для формування вітчизняного гуманітарного інформаційного простору, оскільки жива практика створення подібних інформаційних продуктів стрімко випереджає теоретичне осмислення і методичне опрацювання цього процесу.

1. *Ківшар Т. І.* Біобібліографія бібліотекознавства у сфері професійної комунікації [Текст] / Т. І. Ківшар // Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору : матер. міжнар. наук. конф. (Київ, 21–23 жовт. 2014 р.). – К. : НБУВ, 2014. – С. 355–359.
2. *Любовець Н. І.* Українські мемуари в сучасному інформаційному просторі [Текст] / Н. І. Любовець // Наук. праці НБУВ. – К. : НБУВ, 2013. – Вип. 37. – С. 602–615.
3. *Ляшко С. М.* Біографічна довідкова справа в Україні (60-ті рр. XIX- 40-і рр. XX ст.) [Текст] : нариси історії / С. М. Ляшко. – Запоріжжя : Дике поле, 2006. – 88 с.
4. *Марченко Н. П.* Засадничі принципи та тенденції формування вітчизняних електронних ресурсів, присвячених книзі для дітей і дитячому читанню [Текст] / Н. П. Марченко // Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського : зб. наук. пр. – Вінниця : Нілан-ЛТД, 2014. – Вип. 4. : Інтегрований галузевий інформаційний ресурс: стан, проблеми, перспективи створення та забезпечення доступу. – С. 367– 375.
5. *Марченко Н. П.* Новітня Шевченкіана на сайтах провідних бібліотек України для дітей [Текст] / Н. П. Марченко // Укр. біографістика : зб. наук. праць. – К. : НБУВ, 2014. – Вип. 11. – С. 336–361.
6. *Носов Н. А.* «Виртуальная психология» [Текст] / Н. А. Носов. – М. : Аграф, 2000. – 432 с.
7. *Попик В. И.* Библиотеки как интеграторы электронных ресурсов историко-биографической информации [Текст] / В. И. Попик // Библиотекосведение. – 2014. – № 1. – С. 42–46.
8. *Попик В. І.* Ресурси довідкової біографічної інформації : історичний досвід формування, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку [Текст] / Володимир Попик. – К. : НБУВ, 2013. – 520 с.
9. *Попик В. І.* Biography – Біографіка – Біографістика – Біобібліографія: понятійний арсенал історико-біографічних досліджень [Текст] / В. І. Попик // Укр. іст. журнал. – 2015. – № 3. – С. 124–138.
10. *Яценко О. М.* Персональна бібліографія, біобібліографія: термінологічний аналіз [Текст] / О. М. Яценко // Бібліотеч. вісник. – 2014. – № 5. – С. 24–29.

REFERENCES

1. Kivshar, T. I. (2014). *Biobibliohrafiia bibliotekoznavstva u sferi profesiinnoi komunikatsii* [Bibliography of Library Science in Professional Communication]. In *Proceedings of the International*

- Science Conference. Mistse i rol bibliotek v formuvanni natsionalnogo informacijnogo prostoru* [The place and role of libraries in the formation of the national information space]. Kyiv, October 21–23. 2014 (pp. 355–359). Kyiv: VNLU. [in Ukrainian].
2. Liubovets, N. I. (2013). *Ukrainski memuary v suchasnomu informatsiinomu prostori* [Ukrainian memoirs in modern information space]. In *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy* [Scientific works of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine]. (Vol. 37, pp. 602–615). Kyiv: VNLU. [in Ukrainian].
 3. Lyashko, S. M. (2006). *Biohrafichna dovidkova sprava v Ukraini (60-ti rr. XIX – 40-i rr. XX st.). Narysy istorii* [Biographical information business in Ukraine (60-ies. XIX- 40-ies. XX century.). Essays on History]. Zaporizhzhia: Dyke pole. [in Ukrainian].
 4. Marchenko, N. P. (2014). *Zasadnychi pryntsypy ta tendentsii formuvannia vitchyznianykh elektronnykh resursiv, prysviachenykh knyzi dlia ditei i dytiachomu chytanniu* [Fundamental principles and trends in the development of domestic electronic resources dedicated to the book for children and children’s reading]. In *Naukovi pratsi Derzhavnoi naukovo-pedagogichnoi sbiblioteki Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho* [Science Labores of V. A. Sukhomlynsky State scientific pedagogical library of Ukraine]. (Vol. 4, pp. 367–375). Vynnytsia: Nilan-LTD. [in Ukrainian].
 5. Marchenko, N. P. (2014). *Novitnia Shevchenkiana na saitakh providnykh bibliotek Ukrainy dlia ditei* [New Shevchenkiana on the sites of leading libraries of Ukraine for Children]. In *Ukrainska biografistyka* [Biographistica Ukrainica]. (Vol. 11, pp. 336–361). Kyiv: VNLU. [in Ukrainian].
 6. Nosov, N. A. (2000). *Virtual'naja psihologija* [Virtual Psychology]. Moscow: Agraf. [in Russian].
 7. Popyk, V. Y. (2014). *Biblioteki kak integratory elektronnykh resursiv istoriko-biograficheskoi informacii* [Library as an integrator of electronic resources of historical and biographical information]. *Bibliotekovedenie* [Library and Information Science]. 1, 42–46. [in Russian].
 8. Popyk, V. I. (2013). *Resursy dovidkovoї biohrafichnoi informatsii: istorychnyi dosvid formuvannia, suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy rozvytku* [Resources of references biographical information, historical experience of formation, current status, problems and prospects]. Kyiv: VNLU. [in Ukrainian].
 9. Popyk, V. I. (2015). *Biography – Biohrafika – Biohrafistyka – Biobibliohrafia: poniatiinyi arsenal istoryko-biohrafichnykh doslidzhen* [Biography–Biohraphika–Biohraphistyka–Bibliography. Conceptual arsenal of historical and biographical studies]. *Ukrainski istorychnii zhurnal* [Ukrainian historical magazine]. 3, 124–138. [in Ukrainian].
 10. Yatsenko, O. M. (2014). *Personalna bibliohrafia, biobibliohrafia: terminolohichnyi analiz* [Personal bibliography Bibliography: terminological analysis]. *Bibliotechnyi visnyk* [Bibliotechnyi visnyk]. 5, pp. 24–29. [in Ukrainian].

Продукування та адаптація до потреб користувача та пропагування біографічного знання бібліотеками України для дітей.

Марченко Н. П., старший науковий співробітник Інституту біографічних досліджень. Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, кандидат історичних наук (Київ).

Українська біографістика = Biographistica ukrainica. – К., 2015. – Вип. 12. – С. 296–311.

У статті розглянуті здобутки бібліотек України для дітей у біографічно-інформаційній діяльності, зокрема, у підготовці біобіографічних покажчиків і формуванні електронних ресурсів біографічної інформації, адаптованих до потреб користувача-дитини. Детально розкриті досягнення Національної бібліотеки України для дітей та інших провідних дитячих бібліотек країни. Наголошена їхня провідна роль у цій царині, значення їхніх методичних розробок для забезпечення біографічно-інформаційної справи в Україні. Проаналізовано особливості біографічно-інформаційної діяльності дитячих бібліотек. Увагу приділено завданням адаптації та пропагування біографічного знання з урахуванням вікових потреб дітей, специфіці створення друкованих та електронних інформаційних ресурсів, які широко розкривають для юного користувача креативний людський потенціал України.

Ключові слова: біографіка, біобібліографія, біографічно-інформаційна діяльність, електронні ресурси біографічної інформації, бібліотеки України для дітей.

Production and adapting to the needs of the user and promotion biographical knowledge Ukraine libraries for children.

Marchenko Natalija P., Senior Researcher Institute for Biographical Research of Vernadskyi National Library of Ukraine, Ph.D. (Kyiv).

Ukrainian biographical = Biographistica ukrainica. – К., 2015. – Vol. 12. – P. 296–311.

The article reviews the achievements of Ukrainian libraries for children in biographical information activity, including preparation bibliographic indexes and forming electronic resources biographical information, adapted to the user-child. Details disclosed achievement of the National Library of Ukraine for children and other leading libraries for children in Ukraine. Emphasized the leading role of libraries for children in this field of humanitarian studies, meaning their methodological developments for biographical and information business in Ukraine. The features biographical information activity of

libraries for children analyzed. Attention is paid to the task of adapted and promotion biographical knowledge with age-needs children, specifics to create printed and electronic information resources that widely disclosed for young user creative human potential of Ukraine.

Keywords: 'biographica', biobibliography, biography and information activities, electronic resources of biographical information, Ukrainian libraries for children.

Продуцирование и адаптация к потребностям пользователя и пропогандирование биографического знания библиотеками Украины для детей.

Марченко Н. П., старший научный сотрудник Института биографических исследований Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского, кандидат исторических наук (Киев).

Українська біографістика = Biographistica ukrainica. – К., 2015. – Вып. 12. – С. 296–311.

В статье рассмотрены достижения библиотек Украины для детей в биографически-информационной деятельности, в том числе, в подготовке биобиблиографических указателей и формировании электронных ресурсов биографической информации, адаптированных к нуждам пользователей-детей.

Подробно раскрыты достижения Национальной библиотеки Украины для детей, а также других ведущих детских библиотек страны. Подчеркнута их ведущая роль в этой области, значение их методических разработок для обеспечения биографически-информационного дела в Украине. Проанализированы особенности биографически-информационной деятельности детских библиотек. Внимание уделено задачам адаптации и пропагандирования биографических знаний с учётом возрастных потребностей детей, специфике создания печатных и электронных информационных ресурсов, которые широко раскрывали бы для юного пользователя креативный человеческий потенциал Украины.

Ключевые слова: биографика, биобиблиография, биографически-информационная деятельность, электронные ресурсы биографической информации, библиотеки Украины для детей.